

Skoleeiernes rapportering på bruk av kompetanseutviklingsmidler 2006 – sammendrag

I forbindelse med "Kompetanse for utvikling – strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005-2008" gjennomfører skoleeierne årlig en elektronisk rapportering på bruken av kompetanseutviklingsmidlene og gjennomføringen av aktiviteter knyttet til disse. Fafo har fått i oppdrag å analysere resultatene av skoleeiernes rapporter. Analysene foreligger nå, og noen av hovedfunnene følger nedenfor.

Bruk av statlige og egne midler

De totale midlene brukt på kompetanseutvikling har økt med 11 prosent i grunnskolen og med 44 prosent i videregående opplæring i forhold til året før. Statstilskuddet utgjorde 58 prosent av midlene i grunnskolen og 46 prosent i videregående opplæring. En av tre kommuner la til mer egne midler enn statens tilskudd. Blant fylkeskommunene er bildet annerledes, nesten to av tre fylkeskommuner brukte mer egne midler enn de mottok i statstilskudd. De mest perifere kommunene bruker i snitt mer midler enn de mer sentrale kommunene, og de minste kommunene bruker mer per lærer enn større kommuner.

Bruk av midler på ulike typer kompetanseutvikling

Mesteparten av midlene brukes til etterutdanning og annet utviklingsarbeid. I snitt brukte kommunene 78 % av midlene til etterutdanning og utviklingsarbeid, mens fylkeskommunene brukte 89 % til etterutdanning og utviklingsarbeid. Fra 2005 til 2006 har andelen som går til videreutdanning økt noe i kommunene og falt litt i fylkeskommunene. Hver tiende kommune bruker mer eller like mye på videreutdanning som på etterutdanning og utviklingsarbeid, mens ni av ti kommuner bruker mer på etterutdanning/annet utviklingsarbeid enn på videreutdanning.

Hvem vurderer hvilke tiltak som bør prioriteres?

Ni av ti kommuner mener at skoleledelsen i stor grad har vært med å vurdere hvilke tiltak som bør prioriteres. Om lag hver tredje kommune mener at organisasjonene i stor grad har vært med, mens tre av ti kommuner mener at lærerne i stor grad har vært med på vurderingene. Organisasjonene oppgis å ha større innflytelse i kommuner som er dominert av store skoler, tilsvarende øker lærernes innflytelse i kommuner dominert av små skoler. 16 av fylkeskommunene rapporterer at skolelederne i stor grad har hatt innflytelse. Om lag halvparten melder at lærerne i stor grad har hatt innflytelse, noe færre at organisasjonene har hatt stor innflytelse, mens kun én fylkeskommune melder at faglige ledere og instruktører har hatt stor innflytelse.

Skolers og lærebedrifters deltakelse i tiltak

Det store flertallet av skoler har deltatt i ett eller flere tiltak på de fleste sentrale kompetanseområder i strategien. Innenfor områdene "fag", "læreplananalyse", "skoleledelse" og "tilpasset opplæring" har over ni av ti grunnskoler gjennomført tiltak. Innenfor "organisasjonsutvikling", "pedagogisk bruk av IKT" og i noe mindre grad "egenevaluering" har det store flertallet av grunnskolene deltatt i tiltak. Det samme gjelder for videregående opplæring. Under halvparten av grunnskolene har deltatt i tiltak innen "utdannings- og yrkesrådgivning", "elevvurdering" og "fysisk aktivitet". Om lag 65-70 % av friskolene melder om tiltak innen fag, læreplananalyse og skoleledelse. Dette er

en lavere andel enn i offentlige skoler. Blant lærebedriftene er det høyest deltakelse innenfor elev- og lærlingvurdering.

Antall lærere som har deltatt i tiltak

Mange av lærerne er omfattet av tiltak på sentrale kompetanseområder, men ikke alle. Snittet for kommuner er om lag 10 deltakere per skole, og et snitt på ca 4,2 tiltak per lærer. Et antall lærere tilsvarende to tredjedeler av det totale antallet lærere i grunnskolen har deltatt i kompetanseutvikling i "fag", og en nesten like høy andel i "tilpasset opplæring". Nær åtte av ti lærere har deltatt i tiltak innen "læreplananalyse". Andre kompetanseområder ligger vesentlig lavere, for eksempel "elevvurdering", hvor hver fjerde lærer har deltatt i tiltak. I videregående opplæring har to tredjedeler av lærerne deltatt i kompetanseutvikling i "fag". Om lag like mange har deltatt i "læreplananalyse", mens noe over halvparten har deltatt i "evaluering av egen praksis". På øvrige områder har under halvparten av lærerne deltatt. Når det gjelder videreutdanning utgjør 2. fremmedspråk 27 % av samlet videreutdanning i grunnskolen og nesten 40 % av samlet videreutdanning i videregående opplæring.

Skolelederes deltakelse i tiltak

Innenfor kommuner har skoleledere deltatt med et snitt på snaut 6 tiltak per årsverk. 41 % har deltatt i etterutdanning innen pedagogisk ledelse/utvikling av skolen som lærende organisasjon, mens 37 % har deltatt i etterutdanning i kommunal/generell lederopplæring. Nesten hver fjerde skoleleder har deltatt i videreutdanning. Innenfor fylkeskommuner ble 72 % av tiltakene gjennomført som etterutdanning, primært innenfor pedagogisk ledelse.

Bruk av tilbydere

Tilbydere utenfor universitets- og høgskolesektoren har på flere kompetanseområder like sterk posisjon som universitetene og høgskolene. Universitetene og høgskolene står for tilbudet i mellom 20 og 50 % av de skolene som har deltatt i kompetanseutvikling. Universitetene og høgskolene står for tilbudet for over halvparten av grunnskolene som har deltatt i tiltak i kompetanseområdet "fag" og for nær halvparten av de videregående skolene som har deltatt. Innen "tilpasset opplæring", "evaluering av egen praksis" og "pedagogisk bruk av IKT" i grunnskolen har derimot andre eksterne tilbydere stått for tiltak i flere skoler enn universitetene og høgskolene. Bruk av intern kompetanse er den største "tilbyderen" innenfor mange av kompetanseområdene.

Læringsformer

På de fleste områdene skjer kompetanseutviklingen gjennom en variert sammensetning av læringsformer. På alle kompetanseområder skjer kompetanseutviklingen i ca 25-35 % av grunnskolene og i ca 25-45 % av de videregående skolene i form av etterutdannings tiltak, men også en læringsform som "nettverk/samarbeid med andre skoler" omfatter ca 15-30 % av skolene som har deltatt i tiltak. Kompetanseutvikling på områder som "evaluering av egen praksis" og "elevvurdering" skjer mest gjennom lokalt utviklingsarbeid i grunnskolen, mens man i videregående opplæring i større grad gjennomfører det som etterutdanning. For "læreplananalyse" skjer kompetanseutviklingen gjennom etterutdanning, nettverk med andre skoler og lokalt utviklingsarbeid.

Fafo peker for øvrig på at datagrunnlaget for kompetanseutvikling for instruktører og opplæringsansvarlige i bedrift usikkert, og gir ikke et grunnlag for å trekke konklusjoner. For friskoler er datagrunnlaget svekket av manglende rapportering på enkelte områder.